

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
ЗАХІДНОДОНБАСЬКИЙ ІНСТИТУТ

(назва навчального підрозділу)

КАФЕДРА ПРАВА

(повна назва кафедри, циклової комісії)

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Адміністративне право»

(назва дисципліни)

на тему: «Децентралізація влади, як напрям публічного управління»

Студента (ки) **Кісси А.Г.**

групи ІН35-8-24-Б1П (4.6 з)

напряму підготовки (спеціальності) Право

Керівник, доцент, к.ю.н., доцент **Леонова О.В.**

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Оцінка:

Національна шкала _____

Кількість балів: ____ ECTS ____

Члени комісії

Київ - 2026р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ...6	6
1.1. Поняття та сутність децентралізації влади.....6	6
1.2. Нормативно-правове регулювання процесу децентралізації в Україні.....10	10
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ЯК НАПРЯМУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....15	15
2.1. Система суб'єктів реалізації політики децентралізації.....15	15
2.2. Повноваження органів місцевого самоврядування в умовах децентралізації.....19	19
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ.....25	25
3.1. Основні проблеми реалізації реформи децентралізації.....25	25
3.2. Перспективи вдосконалення системи публічного управління в умовах децентралізації.....29	29
ВИСНОВКИ.....	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	37

ВСТУП

У сучасних умовах розвитку демократичної та правової держави особливого значення набуває реформування системи публічного управління, спрямоване на забезпечення ефективного функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування. Одним із ключових напрямів такого реформування в Україні стала децентралізація влади, яка передбачає передачу значної частини повноважень, фінансових ресурсів та управлінських функцій від центральних органів влади до органів місцевого самоврядування. Саме децентралізація розглядається як важливий механізм підвищення ефективності публічного управління, забезпечення самостійності територіальних громад та наближення публічних послуг до населення.

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що процес децентралізації є однією з найбільш масштабних реформ у сфері публічного управління в Україні. Проведення адміністративно-територіальної реформи, створення об'єднаних територіальних громад, розширення повноважень органів місцевого самоврядування та зміни у бюджетній системі суттєво вплинули на функціонування системи державного управління.

Водночас практика реалізації реформи децентралізації свідчить про наявність низки проблем правового, організаційного та фінансового характеру. Серед основних проблем слід виокремити недостатню узгодженість законодавства, нерівномірність соціально-економічного розвитку територіальних громад, недостатній рівень кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування, а також проблеми розмежування повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування.

Особливої актуальності дослідження набуває в умовах європейської інтеграції України, оскільки реформування системи публічного управління повинно здійснюватися з урахуванням європейських стандартів місцевої демократії та принципів Європейської хартії місцевого самоврядування.

Правові засади децентралізації влади визначаються Конституцією України, Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», Законом України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», Бюджетним кодексом України та іншими нормативно-правовими актами.

Важливе значення у процесі децентралізації має стаття 7 Конституції України, відповідно до якої в Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування. Крім того, стаття 140 Конституції України визначає, що місцеве самоврядування є правом територіальної громади самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції та законів України.

Аналіз положень Конституції України свідчить, що місцеве самоврядування є однією з основ конституційного ладу України та важливим елементом системи публічного управління.

Ступінь наукової розробки. Проблематика децентралізації влади була предметом дослідження багатьох вітчизняних учених, зокрема В. Б. Авер'янова, Ю. П. Битяка, О. Ф. Андрійко, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова, Н. Р. Нижник, В. М. Кампа, О. В. Батанової та інших.

У працях зазначених науковців досліджувалися питання сутності децентралізації, реформування системи публічного управління, розвитку місцевого самоврядування та вдосконалення адміністративно-територіального устрою України. Водночас сучасні процеси реформування системи публічного управління потребують подальшого наукового аналізу проблем та перспектив реалізації децентралізації влади в Україні.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації політики децентралізації влади в Україні.

Предметом дослідження є норми законодавства України, наукові підходи та практика реалізації децентралізації як напряму публічного управління.

Метою курсової роботи є комплексне дослідження правових засад, особливостей реалізації та перспектив розвитку децентралізації влади як напряму публічного управління в Україні.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання**:

- дослідити поняття та сутність децентралізації влади;
- проаналізувати нормативно-правове регулювання процесу децентралізації в Україні;
- визначити систему суб'єктів реалізації політики децентралізації;
- охарактеризувати повноваження органів місцевого самоврядування в умовах децентралізації;
- дослідити основні проблеми реалізації реформи децентралізації;
- визначити перспективи вдосконалення системи публічного управління в умовах децентралізації.

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціально-юридичні методи наукового пізнання. У роботі використано формально-юридичний метод для аналізу норм законодавства, системно-структурний метод - для дослідження системи суб'єктів публічного управління, порівняльно-правовий метод - для аналізу європейського досвіду децентралізації, а також метод наукового аналізу та узагальнення.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному дослідженні сучасних проблем та перспектив розвитку децентралізації влади в Україні в умовах реформування системи публічного управління та європейської інтеграції.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання положень та висновків дослідження у навчальному процесі, науковій діяльності, а також під час удосконалення законодавства у сфері місцевого самоврядування та публічного управління.

Структура курсової роботи зумовлена метою, завданнями та логікою дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, шести підрозділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

1.1. Поняття та сутність децентралізації влади

Одним із ключових напрямів реформування системи публічного управління в сучасних демократичних державах є децентралізація влади. У сучасних умовах розвитку України процес децентралізації набув особливого значення у зв'язку з необхідністю підвищення ефективності діяльності органів публічної влади, забезпечення самостійності територіальних громад та наближення публічних послуг до населення. Саме децентралізація розглядається як один із основних механізмів побудови ефективної системи місцевого самоврядування та демократизації публічного управління.

Правові засади децентралізації влади закріплені насамперед у Конституції України.

Відповідно до статті 7 Конституції України, в Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування.

Крім того, стаття 140 Конституції України визначає, що місцеве самоврядування є правом територіальної громади - жителів села, селища чи міста - самостійно вирішувати питання місцевого значення у межах Конституції та законів України.[1]

Аналіз положень зазначених конституційних норм свідчить, що місцеве самоврядування є однією з основ конституційного ладу України, а децентралізація виступає механізмом реалізації принципу самостійності територіальних громад у системі публічного управління.

На думку В. Б. Авер'янова, децентралізація влади є необхідною умовою демократизації державного управління, оскільки забезпечує передачу значної частини владних повноважень на місцевий рівень та сприяє підвищенню ефективності управлінських рішень.[12]

У сучасній юридичній науці відсутній єдиний підхід до визначення поняття децентралізації влади.

Так, Ю. П. Битяк визначає децентралізацію як процес передачі частини функцій, повноважень та фінансових ресурсів від центральних органів державної влади до органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів публічного управління.[14]

На думку Т. О. Коломоєць, децентралізація є формою організації публічної влади, за якої значна частина управлінських функцій реалізується на місцевому рівні самостійними суб'єктами місцевого самоврядування.[16]

Водночас О. Ф. Андрійко розглядає децентралізацію як комплексний процес реформування системи публічного управління, спрямований на забезпечення балансу між централізацією державної влади та самостійністю територіальних громад.[13]

Аналіз наукових підходів свідчить, що децентралізація влади має багатокomпонентний характер та охоплює не лише передачу управлінських повноважень, а й зміну всієї системи взаємодії між державою та місцевим самоврядуванням.

Важливе значення у сфері децентралізації влади має Європейська хартія місцевого самоврядування 1985 року, ратифікована Україною у 1997 році.

Відповідно до статті 3 Європейської хартії місцевого самоврядування, місцеве самоврядування означає право і спроможність органів місцевого самоврядування регламентувати значну частину державних справ та управляти нею під власну відповідальність в інтересах місцевого населення.[2]

Аналіз положень Європейської хартії місцевого самоврядування свідчить, що основою децентралізації є принцип субсидіарності, відповідно до якого управлінські функції повинні здійснюватися на найближчому до громадянина рівні влади.

На думку В. К. Колпакова, принцип субсидіарності є однією з основних ознак сучасної європейської моделі публічного управління та передбачає пріоритетність місцевого рівня у вирішенні питань місцевого значення.[17]

У сучасній правовій науці децентралізацію поділяють на кілька видів залежно від характеру переданих повноважень.

Найчастіше виокремлюють:

- політичну децентралізацію;
- адміністративну децентралізацію;
- фінансову децентралізацію.

Політична децентралізація передбачає розширення участі населення у здійсненні публічної влади через органи місцевого самоврядування.

Адміністративна децентралізація пов'язана з передачею управлінських функцій та компетенції від центральних органів влади до місцевого рівня.

Фінансова децентралізація полягає у передачі фінансових ресурсів та розширенні бюджетної самостійності територіальних громад.

Аналіз сучасного законодавства України свідчить, що реформа децентралізації має комплексний характер та охоплює всі зазначені напрями.

Важливе значення у сфері правового регулювання децентралізації має Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні».

Відповідно до статті 2 зазначеного Закону, місцеве самоврядування в Україні є гарантованим державою правом та реальною здатністю територіальної громади самостійно або під відповідальність органів місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення.[3]

Аналіз положень цього Закону свідчить, що законодавець пов'язує децентралізацію насамперед із розширенням самостійності територіальних громад та зміцненням місцевого самоврядування.

Особливе значення у процесі децентралізації влади мала Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, схвалена Кабінетом Міністрів України у 2014 році.

У зазначеній Концепції визначено основні напрями реформи децентралізації, серед яких:

- формування спроможних територіальних громад;
- передача повноважень органам місцевого самоврядування;
- фінансова самостійність громад;
- удосконалення адміністративно-територіального устрою. [10]

На думку Н. Р. Нижник, реформа децентралізації в Україні стала однією з найбільш масштабних реформ у сфері публічного управління, оскільки вона суттєво змінила систему взаємовідносин між державою та територіальними громадами.[18]

Разом із тим процес децентралізації супроводжується низкою проблем.

Однією з основних проблем є недостатня узгодженість законодавства у сфері місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою.

Крім того, на практиці виникають проблеми щодо:

- розмежування повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування;
- кадрового забезпечення територіальних громад;
- фінансової спроможності окремих громад;
- забезпечення державного контролю за законністю діяльності органів місцевого самоврядування.

На думку О. В. Батанової, однією з ключових проблем сучасної децентралізації є необхідність забезпечення балансу між самостійністю територіальних громад та збереженням єдності державної влади.[15]

Особливого значення проблема ефективності децентралізації набуває в умовах воєнного стану та необхідності забезпечення стійкості системи публічного управління.

У сучасних умовах децентралізація повинна поєднуватися з ефективними механізмами державного контролю та координації діяльності органів місцевого самоврядування.

Таким чином, децентралізація влади є складним та багатограним процесом реформування системи публічного управління, спрямованим на передачу значної частини повноважень і ресурсів органам місцевого самоврядування. Аналіз законодавства та наукових підходів свідчить, що децентралізація виступає важливим механізмом демократизації державного управління, забезпечення самостійності територіальних громад та підвищення ефективності публічної влади. Водночас подальший розвиток реформи

децентралізації потребує вдосконалення законодавства, забезпечення фінансової спроможності територіальних громад та чіткого розмежування повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування.

1.2. Нормативно-правове регулювання процесу децентралізації в Україні

Процес децентралізації влади в Україні супроводжується масштабним реформуванням системи публічного управління та потребує належного нормативно-правового забезпечення. Саме ефективність законодавчого регулювання значною мірою визначає можливість реалізації принципів місцевого самоврядування, розмежування повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування, а також забезпечення фінансової та організаційної спроможності територіальних громад.

Оснoву нормативно-правового регулювання процесу децентралізації становить Конституція України.

Відповідно до статті 7 Конституції України, в Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування.

Стаття 140 Конституції України визначає місцеве самоврядування як право територіальної громади самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції та законів України.

Крім того, стаття 142 Конституції України закріплює матеріальну та фінансову основу місцевого самоврядування, до якої належать рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, земля та інші природні ресурси.[1]

Аналіз положень Конституції України свідчить, що законодавець закріплює місцеве самоврядування як одну з основ конституційного ладу держави, а фінансова самостійність територіальних громад розглядається як необхідна умова ефективної децентралізації.

На думку В. Б. Авер'янова, конституційне закріплення принципів місцевого самоврядування є основою формування децентралізованої системи публічного управління та гарантією самостійності територіальних громад.

Важливе значення у сфері правового регулювання децентралізації має Європейська хартія місцевого самоврядування 1985 року, ратифікована Україною у 1997 році.[2]

Відповідно до статті 4 Європейської хартії місцевого самоврядування, органи місцевого самоврядування повинні мати право в межах закону самостійно вирішувати значну частину державних справ під власну відповідальність та в інтересах місцевого населення.[2]

Аналіз положень Європейської хартії місцевого самоврядування свідчить, що одним із ключових принципів децентралізації є принцип субсидіарності, відповідно до якого управлінські функції повинні реалізовуватися на найближчому до громадянина рівні влади.

На думку Т. О. Коломєць, імплементація положень Європейської хартії місцевого самоврядування стала важливим етапом реформування системи публічного управління в Україні та наближення національного законодавства до європейських стандартів місцевої демократії.[16]

Основним спеціальним нормативно-правовим актом у сфері децентралізації є Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року.

Відповідно до статті 2 цього Закону, місцеве самоврядування в Україні є гарантованим державою правом та реальною здатністю територіальної громади самостійно або під відповідальність органів місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення.[3]

Аналіз положень зазначеного Закону свідчить, що законодавець визначає місцеве самоврядування не лише як право територіальної громади, а і як самостійну форму здійснення публічної влади.

Важливе значення у процесі децентралізації мало прийняття Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 року.

Відповідно до статті 1 цього Закону, добровільне об'єднання територіальних громад здійснюється з метою створення спроможних

територіальних громад, здатних самостійно забезпечувати належний рівень надання публічних послуг.

Аналіз положень Закону свідчить, що законодавець пов'язує ефективність децентралізації насамперед із формуванням фінансово та організаційно спроможних територіальних громад.

На думку Ю. П. Битяка, саме створення спроможних громад є однією з ключових умов ефективного функціонування системи місцевого самоврядування в умовах децентралізації.[14]

Особливе значення у сфері децентралізації має бюджетне законодавство.

Правові засади фінансової децентралізації визначаються Бюджетним кодексом України.

Після внесення змін до Бюджетного кодексу України у 2014-2015 роках територіальні громади отримали розширені бюджетні повноваження та додаткові джерела фінансових надходжень.[6]

Зокрема, органам місцевого самоврядування було передано частину податкових надходжень, а також розширено повноваження щодо управління місцевими бюджетами.

Аналіз бюджетного законодавства свідчить, що фінансова децентралізація стала однією з основних складових реформи публічного управління.

На думку О. Ф. Андрійко, саме фінансова самостійність територіальних громад є необхідною умовою реальної децентралізації влади, оскільки без належного фінансового забезпечення передача повноважень органам місцевого самоврядування є формальною.

Важливу роль у процесі децентралізації відіграє Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 року № 333-р.

У Концепції визначено основні напрями реформування системи публічного управління, серед яких:

- передача повноважень органам місцевого самоврядування;
- створення спроможних територіальних громад;
- удосконалення адміністративно-територіального устрою;
- фінансова децентралізація;
- забезпечення доступності публічних послуг. [10]

Аналіз положень Концепції свідчить, що реформа децентралізації має комплексний характер та спрямована на зміну всієї системи взаємовідносин між державою та територіальними громадами.

Разом із тим сучасний стан нормативно-правового регулювання децентралізації характеризується наявністю певних проблем.

Однією з основних проблем є недостатня узгодженість законодавства у сфері місцевого самоврядування, адміністративно-територіального устрою та діяльності місцевих державних адміністрацій.

На практиці нерідко виникають проблеми щодо:

- розмежування повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування;
- реалізації делегованих повноважень;
- фінансового забезпечення територіальних громад;
- здійснення державного контролю за законністю діяльності органів місцевого самоврядування.

На думку В. К. Колпакова, відсутність чіткого законодавчого механізму розмежування компетенції між місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування негативно впливає на ефективність реалізації реформи децентралізації.[17]

Особливої актуальності проблема нормативного забезпечення децентралізації набуває в умовах воєнного стану.

У сучасних умовах виникає необхідність забезпечення балансу між самостійністю територіальних громад та ефективною координацією діяльності органів публічної влади з боку держави.

На думку Н. Р. Нижник, подальший розвиток реформи децентралізації повинен супроводжуватися вдосконаленням законодавства у сфері державного нагляду та координації діяльності органів місцевого самоврядування.[18]

Важливого значення у сфері вдосконалення нормативно-правового регулювання децентралізації набуває необхідність внесення змін до Конституції України щодо:

- удосконалення адміністративно-територіального устрою;
- правового статусу префектів;
- розмежування повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування;
- посилення гарантій фінансової самостійності територіальних громад.

Отже, нормативно-правове регулювання процесу децентралізації в Україні є складною системою конституційних, законодавчих та міжнародно-правових норм, спрямованих на реформування системи публічного управління та розвиток місцевого самоврядування. Аналіз законодавства свідчить, що реформа децентралізації має комплексний характер та охоплює організаційні, фінансові та управлінські аспекти діяльності органів публічної влади. Водночас подальший розвиток децентралізації потребує вдосконалення законодавства, чіткого розмежування повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування, а також забезпечення належної фінансової спроможності територіальних громад.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ЯК НАПРЯМУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

2.1. Система суб'єктів реалізації політики децентралізації

Реалізація політики децентралізації в Україні є складним багаторівневим процесом, у якому беруть участь різні суб'єкти публічного управління. Ефективність реформи децентралізації значною мірою залежить від чіткого розмежування повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування, належної координації їх діяльності, а також здатності територіальних громад реалізовувати надані їм управлінські функції.

Правові засади системи суб'єктів реалізації політики децентралізації визначаються Конституцією України, Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», Законом України «Про місцеві державні адміністрації», Бюджетним кодексом України та іншими нормативно-правовими актами.

Відповідно до статті 5 Конституції України, носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ, який здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

Аналіз положень статті 5 Конституції України свідчить, що система публічного управління в Україні базується на поєднанні державного управління та місцевого самоврядування як самостійної форми здійснення публічної влади.

Важливе значення у сфері реалізації політики децентралізації має стаття 7 Конституції України, відповідно до якої в Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування.[1]

На думку В. Б. Авер'янова, конституційне закріплення місцевого самоврядування свідчить про визнання територіальної громади самостійним суб'єктом публічного управління та важливим елементом системи децентралізованої влади.[12]

Ключову роль у реалізації політики децентралізації відіграє Верховна Рада України як єдиний орган законодавчої влади.

Саме Верховна Рада України забезпечує нормативно-правове регулювання процесу децентралізації шляхом прийняття законів, внесення змін до Конституції України, затвердження державної політики у сфері місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою.

Особливе значення у процесі децентралізації має діяльність Кабінет Міністрів України.

Відповідно до статті 116 Конституції України, Кабінет Міністрів України забезпечує проведення фінансової, соціальної та регіональної політики держави.[1]

Аналіз положень Конституції України свідчить, що Кабінет Міністрів України виступає одним із ключових суб'єктів реалізації реформи децентралізації, оскільки саме він забезпечує практичне впровадження державної політики у сфері реформування системи публічного управління.

Важливу роль у процесі децентралізації відіграє Міністерство розвитку громад та територій України.

Саме цей центральний орган виконавчої влади забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері місцевого самоврядування, територіальної організації влади та регіонального розвитку.

На думку О. Ф. Андрійко, діяльність центральних органів виконавчої влади у сфері децентралізації повинна бути спрямована не лише на здійснення державного контролю, а й на координацію та методичне забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування.[13]

Особливе місце у системі суб'єктів реалізації політики децентралізації займають територіальні громади.

Відповідно до статті 140 Конституції України, місцеве самоврядування є правом територіальної громади самостійно вирішувати питання місцевого значення.

Крім того, стаття 6 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначає, що первинним суб'єктом місцевого самоврядування є територіальна громада.[3]

Аналіз зазначених норм свідчить, що саме територіальна громада виступає основним суб'єктом реалізації децентралізації та носієм права на місцеве самоврядування.

На думку Т. О. Коломоєць, ефективність децентралізації безпосередньо залежить від реальної спроможності територіальних громад самостійно здійснювати управлінські функції та забезпечувати надання публічних послуг населенню.[16]

Важливу роль у системі суб'єктів реалізації децентралізації відіграють органи місцевого самоврядування.

Відповідно до статті 10 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», сільські, селищні та міські ради є органами місцевого самоврядування, що представляють відповідні територіальні громади та здійснюють від їх імені функції і повноваження місцевого самоврядування.[3]

Крім того, виконавчі органи місцевих рад забезпечують реалізацію управлінських функцій на місцевому рівні.

Аналіз законодавства свідчить, що органи місцевого самоврядування є основними суб'єктами реалізації політики децентралізації, оскільки саме їм передається значна частина повноважень та фінансових ресурсів.

Особливе значення у процесі децентралізації мають місцеві державні адміністрації.

Відповідно до статті 118 Конституції України, виконавчу владу в областях і районах здійснюють місцеві державні адміністрації.

Разом із тим у процесі реалізації реформи децентралізації виникла проблема розмежування повноважень між місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування.

На думку В. К. Колпакова, саме нечіткість компетенції між органами державної влади та місцевого самоврядування є однією з основних проблем сучасної системи публічного управління в Україні.[17]

Особливого значення у сфері реалізації політики децентралізації набуває фінансова децентралізація.

Після внесення змін до Бюджетного кодексу України територіальні громади отримали додаткові фінансові ресурси та розширені бюджетні повноваження.

Аналіз бюджетного законодавства свідчить, що фінансова самостійність територіальних громад є необхідною умовою ефективної реалізації децентралізації.

На думку Ю. П. Битяка, передача органам місцевого самоврядування повноважень без належного фінансового забезпечення суперечить самій сутності децентралізації та призводить до формального характеру місцевого самоврядування.[14]

Важливе значення у процесі реалізації політики децентралізації має участь громадськості.

У сучасних умовах територіальні громади дедалі активніше залучаються до процесів прийняття управлінських рішень через:

- громадські слухання;
- місцеві ініціативи;
- електронні петиції;
- громадський бюджет;
- консультативні органи.

На думку Н. Р. Нижник, розвиток механізмів участі населення у місцевому самоврядуванні є однією з основних ознак демократичної моделі децентралізації.[18]

Разом із тим сучасна система суб'єктів реалізації політики децентралізації характеризується наявністю певних проблем.

Однією з основних проблем є недостатня кадрова спроможність окремих територіальних громад.

Особливо це стосується невеликих громад, які нерідко не мають достатньої кількості кваліфікованих фахівців для реалізації переданих повноважень.

Крім того, на практиці виникають проблеми щодо:

- дублювання повноважень;
- недостатньої координації між органами державної влади та місцевого самоврядування;
- нерівномірності фінансового забезпечення громад;
- недостатньої ефективності державного контролю.

На думку О. В. Батанової, подальший розвиток децентралізації повинен супроводжуватися не лише передачею повноважень, а й створенням ефективної системи взаємодії між усіма суб'єктами публічного управління.[15]

Враховуючи вище викладене, можемо зробити наступний висновок, що система суб'єктів реалізації політики децентралізації є складною багаторівневою системою органів державної влади, органів місцевого самоврядування та територіальних громад, діяльність яких спрямована на реформування системи публічного управління. Аналіз законодавства свідчить, що ключову роль у процесі децентралізації відіграють територіальні громади та органи місцевого самоврядування, яким передається значна частина управлінських повноважень і фінансових ресурсів. Водночас подальший розвиток децентралізації потребує вдосконалення механізмів координації між суб'єктами публічного управління, чіткого розмежування компетенції та забезпечення фінансової й кадрової спроможності територіальних громад.

2.2. Повноваження органів місцевого самоврядування в умовах децентралізації

Одним із ключових напрямів реформи децентралізації в Україні стало розширення повноважень органів місцевого самоврядування та передача їм значної частини управлінських функцій, які раніше належали органам державної влади. Саме розширення компетенції органів місцевого самоврядування є необхідною умовою формування ефективної системи публічного управління, заснованої на принципах самостійності територіальних громад, субсидіарності та наближення публічних послуг до населення.

Правові засади діяльності органів місцевого самоврядування визначаються Конституцією України та Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні».

Відповідно до статті 140 Конституції України, місцеве самоврядування є правом територіальної громади самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції та законів України.[1]

Аналіз положень статті 140 Конституції України свідчить, що органи місцевого самоврядування виступають самостійними суб'єктами публічного управління та реалізують значну частину владних повноважень на місцевому рівні.

Важливе значення у сфері визначення повноважень органів місцевого самоврядування має стаття 143 Конституції України, відповідно до якої територіальні громади безпосередньо або через органи місцевого самоврядування:

- управляють майном комунальної власності;
- затверджують місцеві бюджети;
- встановлюють місцеві податки і збори;
- забезпечують проведення місцевих програм соціально-економічного розвитку;
- вирішують інші питання місцевого значення. [1]

Аналіз конституційних положень свідчить, що законодавець закріплює організаційну та фінансову самостійність органів місцевого самоврядування як основу реалізації децентралізації.

На думку В. Б. Авер'янова, передача значної частини повноважень органам місцевого самоврядування є необхідною умовою демократизації публічного управління та підвищення ефективності діяльності публічної влади.[12]

Основним спеціальним нормативно-правовим актом у сфері визначення компетенції органів місцевого самоврядування є Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні».

Відповідно до статті 26 цього Закону, до виключної компетенції сільських, селищних та міських рад належить:

- затвердження місцевих бюджетів;
- прийняття програм соціально-економічного розвитку;
- управління комунальною власністю;
- вирішення питань адміністративно-територіального устрою;
- регулювання земельних відносин;
- встановлення місцевих податків і зборів. [3]

Аналіз зазначених положень свідчить, що органи місцевого самоврядування отримали значний обсяг управлінських та фінансових повноважень, які забезпечують їх реальну самостійність у вирішенні питань місцевого значення.

Особливого значення в умовах децентралізації набуває фінансова самостійність територіальних громад.

Після внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України органи місцевого самоврядування отримали розширені бюджетні повноваження та нові джерела доходів місцевих бюджетів.

Зокрема, частина податкових надходжень була закріплена за місцевими бюджетами, що дозволило територіальним громадам самостійно фінансувати значну частину місцевих потреб.

На думку Ю. П. Битяка, фінансова децентралізація є основною умовою реальної самостійності місцевого самоврядування, оскільки без належного фінансового забезпечення передача повноважень органам місцевого самоврядування має формальний характер.[14]

Особливе значення у сфері реалізації повноважень органів місцевого самоврядування має принцип субсидіарності.

Відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування, публічні функції повинні реалізовуватися на найближчому до громадянина рівні влади.[2]

Аналіз положень Європейської хартії місцевого самоврядування свідчить, що розширення повноважень органів місцевого самоврядування спрямоване насамперед на забезпечення доступності та ефективності публічних послуг.

На думку Т. О. Коломоєць, саме принцип субсидіарності є основою сучасної моделі децентралізованого публічного управління, оскільки забезпечує передачу повноважень тим органам, які найбільш наближені до потреб населення.

В умовах децентралізації суттєво розширилися повноваження органів місцевого самоврядування у сфері:

- освіти;
- охорони здоров'я;
- житлово-комунального господарства;
- земельних відносин;
- містобудування;
- соціального захисту населення;
- надання адміністративних послуг.

Особливого значення набуває передача органам місцевого самоврядування повноважень щодо управління земельними ресурсами.

Після внесення змін до земельного законодавства територіальні громади отримали право розпоряджатися землями комунальної власності за межами населених пунктів.[24]

Аналіз цих змін свідчить, що розширення земельних повноважень громад стало важливим елементом фінансової та економічної децентралізації.

Разом із тим практика реалізації повноважень органів місцевого самоврядування свідчить про наявність низки проблем.

Однією з основних проблем є недостатня фінансова спроможність окремих територіальних громад.

Незважаючи на розширення бюджетних повноважень, значна кількість громад залишається фінансово залежною від державного бюджету.

На думку О. Ф. Андрійко, передача повноважень органам місцевого самоврядування без належного фінансового забезпечення призводить до дисбалансу між компетенцією та реальними можливостями її реалізації.[13]

Важливою проблемою залишається також кадрове забезпечення органів місцевого самоврядування.

Особливо це стосується невеликих територіальних громад, які нерідко не мають достатньої кількості кваліфікованих фахівців для реалізації переданих управлінських функцій.

На думку В. К. Колпакова, ефективність децентралізації залежить не лише від обсягу переданих повноважень, а й від професійної спроможності органів місцевого самоврядування реалізовувати ці повноваження на практиці.[17]

Особливої актуальності в умовах децентралізації набуває проблема державного контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування.

Відповідно до статті 144 Конституції України, органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень приймають рішення, які є обов'язковими до виконання на відповідній території.

Разом із тим органи державної влади мають право здійснювати контроль за законністю рішень органів місцевого самоврядування.

Аналіз законодавства свідчить, що сучасна система державного контролю у сфері місцевого самоврядування потребує подальшого вдосконалення.

На думку Н. Р. Нижник, важливим завданням сучасної реформи децентралізації є забезпечення балансу між самостійністю територіальних громад та ефективним державним наглядом за законністю діяльності органів місцевого самоврядування.[18]

Особливе значення в умовах воєнного стану має забезпечення стійкості системи місцевого самоврядування та здатності територіальних громад реалізовувати свої повноваження в кризових умовах.

Сучасна практика свідчить, що органи місцевого самоврядування відіграють важливу роль у забезпеченні життєдіяльності територіальних громад, організації гуманітарної допомоги та координації заходів цивільного захисту.

Таким чином, розширення повноважень органів місцевого самоврядування є одним із ключових напрямів реформи децентралізації та важливою умовою формування ефективної системи публічного управління. Аналіз законодавства свідчить, що органи місцевого самоврядування отримали значний обсяг управлінських, фінансових та організаційних повноважень, спрямованих на забезпечення самостійності територіальних громад. Водночас подальший розвиток децентралізації потребує вдосконалення механізмів фінансового забезпечення громад, підвищення кадрової спроможності органів місцевого самоврядування та забезпечення ефективного державного контролю за законністю їх діяльності.

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

3.1. Основні проблеми реалізації реформи децентралізації

Реформа децентралізації в Україні є однією з найбільш масштабних реформ у сфері публічного управління, спрямованою на формування ефективної системи місцевого самоврядування, розширення повноважень територіальних громад та підвищення якості публічних послуг. Водночас процес реалізації децентралізації супроводжується низкою проблем нормативного, організаційного, фінансового та кадрового характеру, що суттєво впливають на ефективність функціонування системи публічного управління.

Однією з основних проблем сучасної реформи децентралізації є недостатня узгодженість нормативно-правового регулювання.

Незважаючи на значну кількість законодавчих змін у сфері місцевого самоврядування, адміністративно-територіального устрою та бюджетної децентралізації, чинне законодавство все ще містить певні суперечності щодо розмежування повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування.[23]

Особливо це стосується співвідношення повноважень місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування.

Відповідно до статті 118 Конституції України, виконавчу владу в областях і районах здійснюють місцеві державні адміністрації.

Водночас стаття 143 Конституції України передбачає значний обсяг повноважень органів місцевого самоврядування щодо управління місцевими справами.[1]

Аналіз конституційних норм свідчить, що на практиці нерідко виникають проблеми дублювання компетенції між місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування.

На думку В. Б. Авер'янова, відсутність чіткого механізму розмежування повноважень негативно впливає на ефективність системи публічного управління та створює умови для конфліктів компетенції.[12]

Однією з найбільш актуальних проблем є фінансова неспроможність окремих територіальних громад.

Незважаючи на проведення фінансової децентралізації та передачу частини податкових надходжень місцевим бюджетам, значна кількість територіальних громад залишається залежною від державних субвенцій та дотацій.

Особливо складна ситуація спостерігається у невеликих сільських громадах із низьким рівнем економічного розвитку.

На думку Ю. П. Битяка, фінансова децентралізація повинна супроводжуватися не лише передачею фінансових ресурсів, а й створенням умов для економічного розвитку територіальних громад.[14]

Аналіз бюджетного законодавства свідчить, що на практиці існує значна нерівномірність фінансового забезпечення громад, що негативно впливає на можливість реалізації переданих їм повноважень.

Проблемою залишається також недостатній рівень кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування.

У процесі децентралізації територіальні громади отримали значний обсяг нових управлінських функцій у сферах:

- освіти;
- охорони здоров'я;
- земельних відносин;
- бюджетного управління;
- соціального забезпечення;
- надання адміністративних послуг. [24]

Разом із тим значна частина громад не має достатньої кількості кваліфікованих фахівців для ефективної реалізації переданих повноважень.

На думку Т. О. Коломоєць, кадрова проблема є однією з ключових перешкод ефективної реалізації децентралізації, оскільки без професійної управлінської спроможності органів місцевого самоврядування передача повноважень не забезпечує реальної ефективності публічного управління.[16]

Особливої актуальності проблема кадрового забезпечення набуває у невеликих територіальних громадах, де спостерігається дефіцит спеціалістів у сфері фінансів, земельних відносин, архітектури та права.

Важливою проблемою сучасної децентралізації є недостатня ефективність державного контролю за законністю діяльності органів місцевого самоврядування.

Відповідно до статті 144 Конституції України, рішення органів місцевого самоврядування можуть бути зупинені з мотивів їх невідповідності Конституції або законам України з одночасним зверненням до суду.[1]

Разом із тим чинне законодавство не забезпечує достатньо чіткого механізму здійснення державного нагляду за законністю рішень органів місцевого самоврядування.

На думку О. Ф. Андрійко, проблема співвідношення самостійності територіальних громад та державного контролю є однією з найбільш складних у сучасній системі публічного управління.

У науковій літературі неодноразово наголошувалося, що надмірний контроль держави може суперечити принципам децентралізації, тоді як недостатній контроль створює ризики порушення законності та неефективного використання бюджетних ресурсів.[25]

Важливою проблемою реалізації децентралізації є також нерівномірність розвитку територіальних громад.

У результаті адміністративно-територіальної реформи були створені громади з різним рівнем економічного потенціалу, чисельності населення та інфраструктурного забезпечення.

На практиці це призводить до суттєвої різниці у можливостях громад щодо:

- фінансування місцевих програм;
- розвитку інфраструктури;
- забезпечення публічних послуг;
- реалізації інвестиційних проєктів.

На думку Н. Р. Нижник, однією з основних проблем сучасної моделі децентралізації є необхідність забезпечення збалансованого регіонального розвитку та недопущення поглиблення соціально-економічної нерівності між громадами.[18]

Особливого значення проблема ефективності децентралізації набуває в умовах воєнного стану.

У сучасних умовах органи місцевого самоврядування виконують важливі функції щодо:

- забезпечення життєдіяльності громад;
- координації гуманітарної допомоги;
- організації заходів цивільного захисту;
- підтримки внутрішньо переміщених осіб.

Разом із тим воєнний стан суттєво вплинув на фінансові можливості громад та ускладнив реалізацію окремих напрямів реформи децентралізації.

На думку В. К. Колпакова, сучасні виклики вимагають адаптації системи місцевого самоврядування до умов кризового управління та посилення взаємодії між державою і територіальними громадами.[17]

Важливою проблемою залишається також недостатній рівень участі населення у процесах місцевого самоврядування.

Незважаючи на розвиток механізмів місцевої демократії, на практиці громадяни не завжди активно залучаються до прийняття управлінських рішень на місцевому рівні.

На думку О. В. Батанової, ефективна децентралізація неможлива без розвитку механізмів громадської участі та формування активного громадянського суспільства.

Таким чином, сучасний процес реалізації реформи децентралізації в Україні супроводжується низкою проблем нормативного, фінансового, кадрового та організаційного характеру. Аналіз законодавства та практики функціонування системи місцевого самоврядування свідчить, що основними проблемами залишаються нечітке розмежування повноважень між органами публічної влади, фінансова неспроможність окремих територіальних громад, кадровий дефіцит та недостатня ефективність державного контролю. Водночас подальший розвиток децентралізації потребує комплексного вдосконалення законодавства, забезпечення фінансової спроможності територіальних громад та підвищення ефективності системи публічного управління на місцевому рівні.

3.2. Перспективи вдосконалення системи публічного управління в умовах децентралізації

Сучасний етап розвитку України характеризується продовженням реформування системи публічного управління та пошуком ефективних механізмів взаємодії між органами державної влади й місцевого самоврядування. В умовах децентралізації особливого значення набуває вдосконалення системи публічного управління, спрямоване на забезпечення ефективності діяльності територіальних громад, підвищення якості публічних послуг та реалізацію принципу верховенства права на місцевому рівні.

Одним із ключових напрямів удосконалення системи публічного управління є подальше вдосконалення нормативно-правового регулювання у сфері місцевого самоврядування та децентралізації.

Незважаючи на значну кількість законодавчих змін, чинне законодавство все ще містить певні прогалини та суперечності щодо розмежування повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування.[22]

Особливо актуальною залишається проблема визначення правового статусу місцевих державних адміністрацій та механізмів державного нагляду за законністю діяльності органів місцевого самоврядування.

З огляду на це, доцільним є внесення змін до Конституції України щодо:

- удосконалення адміністративно-територіального устрою;
- запровадження інституту префектів;
- чіткого розмежування повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування;
- посилення гарантій фінансової самостійності територіальних громад.

На думку В. Б. Авер'янова, подальший розвиток децентралізації потребує формування цілісної системи правового регулювання, яка б забезпечувала баланс між самостійністю територіальних громад та ефективним державним контролем.[12]

Важливим напрямом удосконалення системи публічного управління є зміцнення фінансової спроможності територіальних громад.

Незважаючи на проведення фінансової децентралізації, значна кількість громад залишається фінансово залежною від державного бюджету.

У зв'язку з цим перспективним є:

- розширення джерел формування місцевих бюджетів;
- удосконалення системи міжбюджетних трансфертів;
- стимулювання інвестиційної діяльності територіальних громад;
- розвиток місцевого підприємництва;
- підвищення ефективності управління комунальним майном.

На думку Ю. П. Битяка, фінансова самостійність територіальних громад є основною передумовою ефективної реалізації принципів децентралізації та самостійності місцевого самоврядування.[14]

Особливе значення у сучасних умовах має цифровізація системи публічного управління.

Розвиток електронного урядування та цифрових сервісів сприяє підвищенню доступності публічних послуг, спрощенню взаємодії між громадянами та органами місцевого самоврядування, а також забезпеченню прозорості діяльності органів публічної влади.

Унаслідок цього, перспективним напрямом розвитку публічного управління є:

- розширення системи електронних адміністративних послуг;
- впровадження електронного документообігу;
- розвиток цифрових платформ місцевого самоврядування;
- удосконалення механізмів електронної демократії.

На думку О. Ф. Андрійко, цифровізація публічного управління є необхідною умовою модернізації системи місцевого самоврядування та підвищення ефективності управлінських процесів.[13]

Важливим напрямом удосконалення системи публічного управління є розвиток кадрового потенціалу органів місцевого самоврядування.

У процесі децентралізації територіальні громади отримали значний обсяг нових повноважень, що потребує належного рівня професійної підготовки посадових осіб місцевого самоврядування.

У зв'язку з цим необхідним є:

- удосконалення системи професійного навчання посадових осіб;
- запровадження сучасних програм підвищення кваліфікації;
- розвиток системи муніципальної служби;
- залучення молодих фахівців до органів місцевого самоврядування.

На думку Т. О. Коломоєць, ефективність системи публічного управління безпосередньо залежить від професійної спроможності посадових осіб реалізовувати управлінські функції в умовах децентралізації.[16]

Особливого значення набуває розвиток механізмів громадської участі у процесах місцевого самоврядування.

Відповідно до статті 5 Конституції України, народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

Аналіз конституційних положень свідчить, що децентралізація повинна супроводжуватися розвитком форм безпосередньої участі населення у вирішенні питань місцевого значення.

У сучасних умовах перспективними є:

- розвиток громадських слухань;
- удосконалення механізму місцевих ініціатив;
- розширення системи електронних петицій;
- розвиток громадського бюджету;
- залучення громадськості до формування місцевої політики.

На думку Н. Р. Нижник, ефективна децентралізація неможлива без розвитку громадянського суспільства та формування активної участі населення у процесах місцевого самоврядування.[18]

Важливе значення у сфері вдосконалення системи публічного управління має забезпечення ефективного державного контролю за законністю діяльності органів місцевого самоврядування.

Водночас державний контроль не повинен порушувати принцип самостійності територіальних громад.

Завдяки цьому, перспективним є:

- удосконалення механізмів адміністративного нагляду;
- чітке визначення меж державного контролю;
- запровадження прозорих процедур оцінки законності рішень органів місцевого самоврядування.

місцевого самоврядування.

На думку В. К. Колпакова, ефективна модель публічного управління повинна забезпечувати поєднання самостійності місцевого самоврядування та дієвого механізму державного контролю за дотриманням законності.[17]

Особливого значення у сучасних умовах набуває адаптація системи публічного управління до європейських стандартів.

Важливу роль у цьому процесі відіграє Європейська хартія місцевого самоврядування, положення якої визначають основні принципи демократичного місцевого управління.

На думку О. В. Батанової, подальший розвиток системи публічного управління в Україні повинен здійснюватися з урахуванням європейських принципів субсидіарності, фінансової самостійності громад та відкритості діяльності органів публічної влади.

Особливої актуальності питання вдосконалення системи публічного управління набуває в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України.

У сучасних умовах територіальні громади відіграють важливу роль у забезпеченні життєдіяльності населення, координації гуманітарної допомоги та реалізації програм відновлення інфраструктури.

У зв'язку з цим перспективним напрямом є:

- посилення фінансової підтримки громад;
- розвиток механізмів кризового управління;
- удосконалення системи цивільного захисту на місцевому рівні;
- залучення міжнародної технічної допомоги до розвитку громад.

З огляду на вище викладене, можемо зробити наступний висновок, що подальший розвиток системи публічного управління в умовах децентралізації повинен бути спрямований на вдосконалення нормативно-правового регулювання, зміцнення фінансової спроможності територіальних громад, розвиток кадрового потенціалу органів місцевого самоврядування та цифровізацію управлінських процесів. Аналіз сучасних тенденцій розвитку публічного управління свідчить, що ефективна реалізація децентралізації можлива лише за умови забезпечення балансу між самостійністю територіальних громад, ефективним державним контролем та активною участю населення у процесах місцевого самоврядування.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження встановлено, що децентралізація влади є одним із ключових напрямів реформування системи публічного управління в Україні та важливим механізмом демократизації державного управління. Реалізація реформи децентралізації спрямована на передачу значної частини управлінських повноважень, фінансових ресурсів та організаційних функцій від центральних органів державної влади до органів місцевого самоврядування і територіальних громад.

У роботі визначено, що правову основу децентралізації становлять Конституція України, Європейська хартія місцевого самоврядування, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», Бюджетний кодекс України та інші нормативно-правові акти.

Аналіз положень Конституції України дозволив дійти висновку, що місцеве самоврядування є однією з основ конституційного ладу України, а децентралізація виступає механізмом забезпечення самостійності територіальних громад та реалізації принципу народовладдя.

У роботі встановлено, що у сучасній правовій науці децентралізація розглядається як комплексний процес реформування системи публічного управління, спрямований на забезпечення ефективності діяльності органів влади, наближення публічних послуг до населення та розширення участі громадян у вирішенні питань місцевого значення.

Дослідження показало, що важливу роль у процесі децентралізації відіграє принцип субсидіарності, відповідно до якого управлінські функції повинні реалізовуватися на найближчому до громадянина рівні влади.

У роботі проаналізовано систему суб'єктів реалізації політики децентралізації. Встановлено, що ключову роль у процесі реформування системи публічного управління відіграють:

- Верховна Рада України;

- Кабінет Міністрів України;
- Міністерство розвитку громад та територій України;
- органи місцевого самоврядування;
- територіальні громади.

Визначено, що саме територіальні громади є первинними суб'єктами місцевого самоврядування та основними учасниками процесу децентралізації.

У дослідженні встановлено, що в умовах децентралізації органи місцевого самоврядування отримали значний обсяг нових повноважень у сферах бюджетного управління, земельних відносин, освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення та надання адміністративних послуг.

Особливу увагу приділено фінансовій децентралізації. Встановлено, що розширення фінансових повноважень територіальних громад стало важливою умовою забезпечення їх самостійності та ефективності функціонування місцевого самоврядування.

Разом із тим у роботі визначено низку проблем реалізації реформи децентралізації.

Основними проблемами є:

- недостатня узгодженість законодавства;
- нечітке розмежування повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування;
- фінансова неспроможність окремих територіальних громад;
- кадровий дефіцит у органах місцевого самоврядування;
- недостатня ефективність державного контролю;
- нерівномірність соціально-економічного розвитку громад.

У роботі встановлено, що особливої актуальності зазначені проблеми набувають в умовах воєнного стану, коли органи місцевого самоврядування виконують важливі функції щодо забезпечення життєдіяльності населення та координації заходів цивільного захисту.

На основі проведеного дослідження запропоновано основні напрями вдосконалення системи публічного управління в умовах децентралізації.

Обґрунтовано необхідність:

- внесення змін до Конституції України щодо удосконалення адміністративно-територіального устрою та запровадження інституту префектів;
- чіткого законодавчого розмежування повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування;
- розширення фінансової самостійності територіальних громад;
- удосконалення системи міжбюджетних відносин;
- розвитку електронного урядування та цифровізації публічного управління;
- підвищення рівня професійної підготовки посадових осіб місцевого самоврядування;
- удосконалення механізмів державного контролю за законністю діяльності органів місцевого самоврядування.

У роботі також доведено доцільність подальшої адаптації системи публічного управління України до європейських стандартів місцевої демократії та принципів Європейської хартії місцевого самоврядування.

Таким чином, децентралізація влади є важливим напрямом реформування системи публічного управління та необхідною умовою розвитку демократичної правової держави. Подальший розвиток децентралізації в Україні повинен здійснюватися шляхом удосконалення законодавства, зміцнення фінансової спроможності територіальних громад, розвитку кадрового потенціалу органів місцевого самоврядування та забезпечення ефективної взаємодії між державою і місцевим самоврядуванням.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовт. 1985 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036
3. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
4. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 5 лют. 2015 р. № 157-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
5. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 9 квіт. 1999 р. № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>
6. Бюджетний кодекс України : Закон України від 8 лип. 2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
7. Податковий кодекс України : Закон України від 2 груд. 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
8. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17 черв. 2014 р. № 1508-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>
9. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 5 лют. 2015 р. № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19>
10. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квіт. 2014 р. № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-р>
11. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 верес. 2017 р. № 649-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-р>
12. Авер'янов В. Б. Адміністративне право України: академічний курс : підручник : у 2 т. Київ : Юридична думка, 2007. Т. 1. 592 с.

13. Андрійко О. Ф. Державне управління та адміністративне право України: сучасні проблеми реформування : монографія. Київ : Ін Юре, 2011. 304 с.
14. Битяк Ю. П. Адміністративне право України : підручник. Харків : Право, 2021. 392 с.
15. Батанов О. В. Муніципальне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2019. 528 с.
16. Коломоєць Т. О. Адміністративне право України : підручник. Київ : Істина, 2019. 457 с.
17. Колпаков В. К. Адміністративне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2020. 408 с.
18. Нижник Н. Р. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація : монографія. Київ : УАДУ, 1997. 448 с.
19. Кампо В. М. Місцеве самоврядування в Україні : монографія. Київ : Ін Юре, 1997. 264 с.
20. Смокович М. І. Реформа децентралізації в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Право України*. 2021. № 5. С. 34–42.
21. Ковалів М. В. Проблеми реалізації реформи децентралізації в Україні. *Юридична наука*. 2022. № 3. С. 58–65.
22. Гончарук С. Т. Фінансова децентралізація як складова реформи місцевого самоврядування. *Право і суспільство*. 2020. № 4. С. 91–97.
23. Шевчук О. М. Проблеми правового регулювання децентралізації влади в Україні. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2021. № 2. С. 112–119.
24. Тимощук В. П. Адміністративна реформа та децентралізація влади в Україні : навчальний посібник. Київ : Факт, 2013. 352 с.
25. Пасенюк О. М. Публічне управління та місцеве самоврядування в умовах децентралізації : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2020. 376 с.